

STŘEDOČESKÉ OSOBNOSTI

Ludvika Smrčková

Výtvarnice, která
dala českému
sklu moderní
výraz a světový
věhlas

Mým největším přáním vždycky bylo dělat sklo pro každý den, všední i sváteční, sklo, které by lidem denně sloužilo. Když žena vezme do rukou misku, dózu nebo podnos, měla by se dívat nejen na věc praktickou, ale i krásnou, třeba jednoduchou a prostou.

Ludvika Smrčková (23. února 1903 – 20. ledna 1991), sklářská výtvarnice, průkopnice českého sklářského designu, malířka, grafička, ilustrátorka a středoškolská profesorka kreslení, se narodila v Kladně-Kročehlavech, v blízkosti kladenského nádraží.

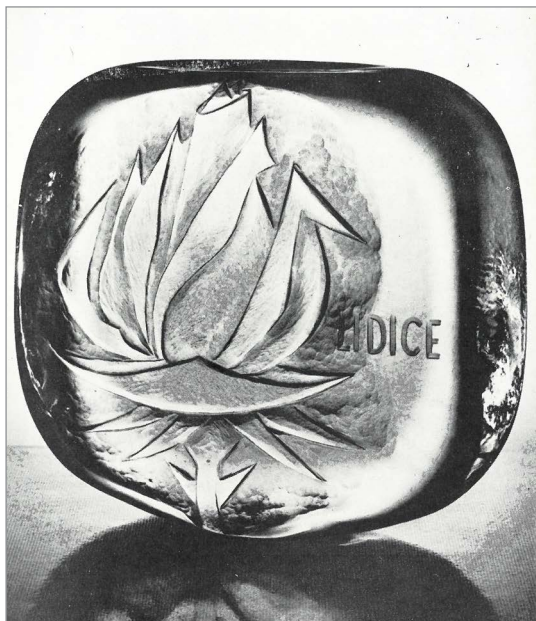
Její otec byl železničním úředníkem. Jako pětiletá se přestěhovala s rodiči do Otavovic. Zde ji fascinovalo – a osudově na ni působilo – prostředí otavovických sklárren. Absolvovala kladenské reálné gymnázium. Již během studia na gymnáziu učinila rozhodnutí věnovat se celoživotně výtvarnému umění. Velkou oporu v tomto předsevzetí našla ve svém profesorovi kreslení a deskriptivní geometrie, významném kladenském knižním grafikovi a ilustrátorovi Stanislavu Kulhánkovi.

Maturitní zkoušku složila v roce 1921 a záhy začala studovat na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a současně i na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V letech 1925–1927 navštěvovala ČVUT v Praze. Na pražské uměleckoprůmyslové škole získala všestrannou průpravu pod vedením profesorů E. Dítěte, V. H. Brunnera a F. Kysely. Jako stipendistka Svazu čs. díla čerpala zkušenosti na dvouměsíční praxi v Rücklově sklárně v Nižboru. Od roku 1922 často cestovala, navštívila většinu evropských států. V letech 1936–1937 pobývala na studijní cestě v Norsku.

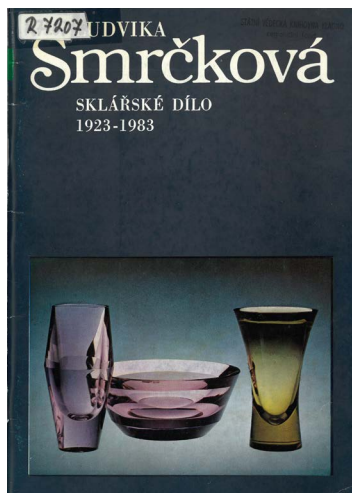
V letech 1928–1948 učila na středních školách v Příboře, Litomyšli a v Praze. Ve vlastní volné tvorbě se nejprve věnovala knižní grafice a návrhům knižních vazeb. Tvořila pouze soukromě při práci na střední škole. Již ve svých dvaadvaceti letech, v roce 1925, však získala věhlas a pozornost odborníků křišťálovým broušeným pohárem na mezinárodní výstavě Art deco v Paříži.

Stolní soubor z roku 1929 (repro z publikace Ludvika Smrčková: výběr ze sklářského díla, 1945–1983. Jablonec n. N.: Sklářské muzeum, 1983)

Lidice, blok s reliéfní rytinou, 1974 (repro z publikace Ludvika Smrčková: Sklářské dílo 1923–1983. Praha: Národní galerie, 1983)

Obálka publikace Ludvika Smrčková: Sklářské dílo 1923–1983. Praha: Národní galerie, 1983

Tato výstava měla velký význam pro její další tvorbu. Po návratu z Paříže ji o spolupráci požádala karlovarská firma Moser. Smrčková se začala etablovat na poli umělecko-užitkového skla. V roce 1927 se její práce umístila na 1. místě v soutěži Svazu čs. díla na návrh užitkového skla pro Výstavu soudobé kultury v Brně. Smrčková již od svého raného uměleckého období kladla důraz na spolupráci výtvarníka s průmyslem. V jejích samostatných autorských dílech ze skla, určených pro velké výstavy, se harmonicky propojují prvky modernismu s historickou tradicí českého sklářství.

I přes tyto umělecké úspěchy však nebyla přijata jako profesorka na sklářskou školu v Železném Brodě. Svému sklářskému umění se tak věnovala pouze ve volném čase při zaměstnání učitelky kreslení na středních školách. O to intenzivněji tvořila, navštěvovala zahraniční výstavy a prohlubovala si technické znalosti. Mezi první a druhou světovou válkou dosáhla mistrovství ve sklářské technice a emblematickým motivem v její tvorbě se staly květiny. Nejčteněji používala techniku rytí diamantem.

V roce 1935 získala zlatou medaili na bruselské světové výstavě. Oceňován byl její originální vklad do estetiky funkcionalistického, převážně stolního skla. Záhy obdržela na mezinárodním kongresu pozvání na založení sklářské školy a hutě ve Finsku. Tuto nabídku odmítla s tím, že chce pracovat pro české sklo. Smrčková nepřestala pracovat ani v období druhé světové války. Spolupracovala s Inwaldovými závody v Poděbradech a se sklárnami v Růženině na Sázavě a v Krásné nad Bečvou.

Výtvarníci na plný úvazek

Velkým zlomem v její kariéře byl rok 1948. Přijala nabídku vedoucího místa znárodněných skláren. Přestala učit na středních školách a soustředila se pouze na tvůrčí práci jako členka Svazu čs. díla. V letech 1948–1952 byla vedoucí výtvarnicí n. p. Inwald a expertkou v oblasti uměleckého skla ve Skloexportu. Od roku 1952 byla také vedoucí výtvarnicí Ústředního výtvarného střediska pro průmysl skla a jemné keramiky v Praze.

Počínaje rokem 1948 začala poprvé pracovat jako výtvarnice na plný úvazek. Dohlížela na práci návrhářů, na sestavování vzorových kolekcí a jejich výtvarnou úpravu. Spolupracovala s mladými výtvarníky a pomáhala jim ve zdokonalování se v řemesle. Průmyslová výroba ji však přestala uspokojovat, a tak v roce 1960 ukončila spolupráci s průmyslem a vrátila se k volné tvorbě. V rámci ní vytvářela nejčastěji sklo určené k prezentaci květin, veduty měst a znázorňovala také historické motivy Prahy.

Její práce upoutaly výraznou pozornost na zahraničních výstavách Expo 58 v Bruselu a na Expo 67 v Montrealu. V 60. letech existenciálně prohloubila svůj oblíbený květinový námět, když po založení pietního růžového sadu v Lidicích použila motiv růže jako symbol Lidic a upomínku na vyvraždění obce německými nacisty

v době druhé světové války. Lidická růže se postupem času stala pojmem. Smrčková vytvořila sérii váz s řezbou červené růže vrstvených červeným rubínem, některé s výslovným odkazem na Lidice. Jednu z těchto váz a jednu růži zalitou ve skle darovala Muzeu v Památníku Lidice. Smrčkové se tragický osud Lidic osobně dotýkal, protože na kladenském reálném gymnáziu studovala s chlapci zavražděnými v Lidicích a osobně znala i lidického faráře, který dobrovolně zemřel s ostatními. Motiv květin Smrčková dále rozvíjela při spolupráci s architekty a zahradníky a vyráběla vázy přímo na míru jednotlivým květinám. Tuto práci s úspěchem prezentovala na výstavě Květiny a sklo v Berlíně. V roce 1963 byla jmenována zasloužilou umělkyní a v roce 1978 jí bylo uděleno čestné občanství města Kladna.

Ludvika Smrčková se stala významnou sklářskou výtvarnicí, jejíž dílo zapojilo české sklářství do světového kontextu a bylo mezinárodně vysoce uznáváno. Vystavovala na téměř padesáti samostatných domácích i zahraničních výstavách. Nikdy se nevdala, neměla děti a závěr života strávila v Praze stranou pozornosti uměleckého světa.

Ocenění (výběr)

- 1927 první místo v soutěži Svazu čs. díla, pro výstavu soudobé kultury v Brně
- 1935 zlatá medaile na Světové výstavě v Bruselu
- 1937 Grand Prix a zlatá medaile na Mezinárodní výstavě v Paříži
- 1963 zasloužilá umělkyně
- 1978 národní umělkyně
- 1978 čestné občanství města Kladna
- 1984 Cena Antonína Zápotockého

Autorské výstavy (výběr)

- 1939, 1963, 1978, 1983, 1984 samostatné výstavy v Kladně
- 1962 Květiny v díle Ludviky Smrčkové, Smetanovy sady, Olomouc
- 1962 Květiny v díle Ludviky Smrčkové, Dolany, Dolany u Olomouce
- 1970 Ludvika Smrčková: Sklo, Galerie Vincence Kramáře, Praha
- 1973 Ludvika Smrčková: Sklo, Dům umění, Olomouc
- 1978 Ludvika Smrčková: Sklářské dílo 1923–1978, Galerie V. Špály, Praha
- 1978 Ludvika Smrčková: Sklářské dílo 1923–1978, Severočeské muzeum, Liberec

Účast na kolektivních mezinárodních výstavách (výběr)

- 1925 Art deco, Paříž, Francie
- 1958 Expo, Brusel, Belgie
- 1963 Berlín, NDR
- 1967 Expo, Montreal, Kanada

Výběrová bibliografie

KNIHY

ADLEROVÁ, Alena. *Contemporary Bohemian Glass*. Praha: Odeon, 1979, s. 10–11. ISBN 01-507-79.

Československý biografický slovník. Praha: Academia, 1992, s. 646. ISBN 80-200-0443-2.

FROLÍK, František. *Osobnosti Kladenská s ukázkami jejich rukopisů*. Nové Strašecí: Jiří Červenka – Gelton, 2015, s. 196. ISBN 978-80-88125-00-6.

HLAVEŠ, Milan, ed. *České sklo 1945–1980: tvorba v době mizeří a iluzí*. Praha: Umělecko-průmyslové muzeum v Praze ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2007, s. 8–13. ISBN 978-80-7101-069-2.

HOROVÁ, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Díl 2. N–Ž. Praha: Academia, 1995, s. 761–762. ISBN 80-200-0521-8.

CHURAN, Milan a kol. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století. II. díl, N–Ž*. Praha: Libri, 1998, s. 143. ISBN 80-85983-64-8.

Kladno v osobnostech, sestavil kolektiv autorů Státní vědecké knihovny v Kladně. Kladno: Státní vědecká knihovna, 1998, s. 113. ISBN 80-85191-24-5.

KŘEN, Ivo. *Stálá expozice České sklo: ateliérová sklářská tvorba*. V Pardubicích: Výchoďočekské muzeum, c2006, s. 4–7, 79. ISBN 80-86046-91-5.

POCHE, Emanuel a kol. *Ústavu teorie a dějin umění ČSAV. Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975, s. 471.

ŘÍMAN, Josef, red. *Malá československá encyklopedie*. Sv. 5, Pom–S. Praha: Academia, 1987, s. 714.

TOMAN, Prokop, sest. *Nový slovník československých výtvarných umělců. Díl II, L–Ž*. V Praze: Tvar, 1950, s. 465.

TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník XX. století. III. díl, Q–Ž*. Praha: Paseka, 1999, s. 159–160. ISBN 80-7185-247-3.

ČLÁNKY

KRAJNÍK, Stanislav. Za Ludvikou Smrčkovou. *Kladenské noviny*. 30. 1. 1991, roč. 41, č. 5, s. [1].

VEF. Umělkyně křišťálové duše: Ludvika Smrčková by oslavila 88. výročí. *Kladenský kovák*. 15. 2. 1991, roč. 44, č. 7, s. 3.

VEVERKOVÁ, Irena. Ludvika Smrčková. *Muzejní listy: vlastivědný zpravodaj Kladenska a Unhošťska*. Únor 1993, roč. 2, č. 4, s. 20–21.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

Ludvika Smrčková. In: abart.org [online]. [cit. 16. 3. 2023]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/person/1290>

PAŘÍK, Jindřich. Ludvika Smrčková – první dáma českého skla. In: *Československé sklo* [online]. © Jindřich Pařík 2010 [cit. 16. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.cs-sklo.cz/ceskoslovenskesklo/25-STARE-CLANKY-OLD-ARTICLES/1016-Ludvika-Smrckova-Statutarni-mesto-Kladno-Ludvika-Smrckova-Cestne-obcanstvi>

Výtvarné umělkyně. Smrčková Ludvika. In: *eAntik.cz* [online]. [cit. 16. 3. 2023]. Dostupné z: <http://www.vytvarneumelkyne.cz/autorka.aspx?aid=36>

ZETKOVÁ, Klára. Ludvika Smrčková: první dáma československého skla. In: *Kladno minulé: čtení nejen o uhlí a oceli* [online]. © Klára Zetková 2013 [cit. 16. 3. 2023]. Dostupné z: <http://www.kladnominule.cz/osobnosti/ludvika-smrckova>

Ludvika Smrčková: Výtvarnice, která dala českému sklu moderní výraz a světový věhlas. • vydala Středočeská vědecká knihovna v Kladně, p. o. • text: Bc. Kamil Bouška a Libuše Šimová, DiS. • koláž na obálce Alamy.com / Vojtěch Líba • Kladno, 2023 • Rozvíjíme databázi regionálních autorit!

WWW.STREDOCESKAKNIHOVNA.CZ